Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Gelijke kansen: 28 interventies

Gelijke Kansen Alliantie

Gelijke Kansen Alliantie

Bijlage bij de brief aan de Tweede Kamer over Kansengelijkheid (maart 2019)

Beste lezer,

Niet iedere jongere vindt zijn weg binnen het huidige onderwijssysteem. Het verschil in toekomstperspectief tussen de groep die dat wel en die dat niet lukt, is groot. Goed onderwijs vormt de sleutel tot ontplooiing, duurzaam werk en sociaal welzijn. Hoe zorgen we er samen voor dat jongeren succesvol zijn op school en in de samenleving?

De Gelijke Kansen Alliantie van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap wil talentverspilling bij jongeren verminderen of beter nog voorkomen. De Alliantie doet dit onder meer door lokale partijen met elkaar te verbinden, hen te faciliteren, interventies te financieren, kennis te delen en door data en onderzoek beschikbaar te stellen. De verschilmakers zijn de 28 lokale netwerken. Hier werken betrokken professionals aan het verbeteren van de dagelijkse praktijk voor jongeren. Want zij kennen de lokale dynamiek en context het beste.

Voor u ligt een bundeling van deze 28 lokale initiatieven. Hopelijk heeft u er iets aan, zullen sommige verhalen u inspireren of zijn ze herkenbaar. Doe er uw voordeel mee. Zoek naar herkenning en inspiratie voor uw werk in uw eigen regio. Vind elkaar en help elkaar verder. Want het verbeteren van de gelijke kansen voor jongeren is een brede maatschappelijke opgave die we met elkaar moeten oppakken.

Groet,

Monaïm Benrida
Programmaleider Gelijke Kansen Alliantie

www.gelijke-kansen.nl

Gelijke Kansen Alliantie

Inhoudsopgave

"Van moeten naar willen leren" 5
Sociaal-emotionele ontwikkeling centraal in overgang po naar vo 6
"Met alleen macht, red je het niet" 7
2GetThere is kweekvijver voor jongeren én coaches 8
ACT: lerend onderwijs middenin de maatschappij 9
Onderwijsambassadeurs vormen link en tolk tussen ouders en school 10
Taalklassen voor ouders om betrokkenheid te vergroten 11
GSP motiveert kansarme leerling 12
Platform Urban Education 070 schakelt tussen culturen in de klas 13
Dordrecht werkt verder aan taalvaardigheid ouders 14
Ambities versterken in de Eemsdelta 15
Ouders verleiden om meer betrokken te raken 16
Project 5x50 leren, ontdekken en kansrijk opgroeien in Groningen 17
"Soms stijgen leerlingen twee uitstroomniveaus" 18
Scholen ontzorgen en kinderen ondersteunen 19
"Ieder kind heeft een betekenisvolle ouder nodig" 20
Levensvaardigheden als schoolvak 21
Nieuw onderwijsconcept bij Anna Next VMBO 22
VVE naar een hoger plan 23
Buddy's uit de bovenbouw als rolmodel 24
Diversiteit is overal en niet gebonden aan opleidingsniveau 25
"Onderdompelen in taal" 26
Kinderen helpen hun toekomstdroom te ontdekken 27
Tilburgse basisscholen werken gezamenlijk binnen één visie 28
"Consequent hoge verwachtingen van álle kinderen" 29
Taalslag: hoe geef je het beste taalles aan anderstaligen? 30
Kinderen hun droom helpen ontdekken 31
Ondernemersgevoel aanwakkeren en talenten ontwikkelen 32

“Van moeten naar willen leren”

“Ambitieus, respectvol, sociaal en meertalig; een greep uit de competenties waarover wij denken dat jongeren van 18 jaar idealiter zouden moeten beschikken.

Hoe krijg je dat voor elkaar? Door te beginnen met het formuleren van een duidelijke missie en visie. Pas vervolgens het onderwijs op alle niveaus daarop aan en werk goed samen. En bedenk: goed voorbeeld doet volgen”.

Aan de slag: Willem Wouda, bestuurder van basisschoolstichting ROOBOL, start met vijf Ambitiescholen in Achtkarspelen, een ruraal gebied tussen Leeuwarden en Groningen. Het idee: een verschuiving van ‘moeten leren’ naar ‘willen leren’.

ROOBOL werkt op basis van de Luk Dewulf-theorie aan talentontwikkeling. “Daarbij kijk je naar de talenten van kinderen én hoe zij het beste leren. Daar pas je het onderwijs op aan. Je gaat uit van het positieve: de wereld ligt aan hun voeten.”

Wouda houdt zich bovendien al negen jaar bezig met lob-projecten in samenwerking met IMC Weekendschool. “Ieder jaar volgen groep 7-leerlingen een dagdeel in de week masterclasses en bezoeken ze lokale bedrijven. Wat is hun droombaan?

En welke route moeten ze daarvoor afleggen? Deze aanpak willen we nu verankeren in het reguliere programma, door onze docenten te laten trainen door mensen van de Weekendschool.”

Ambitie: Wouda weet waar hij aan wil werken en hoe; de kick-off moet nog komen. “Als de pilot met de vijf Ambitiescholen een succes is, geven we een presentatie tijdens een conferentie voor onderwijs in Noordoost-Friesland. Die wordt georganiseerd vanuit de stichting KennislabNOF.frl. Het doel is dat alle basisscholen in de regio enthousiast worden.”

Regio: Achtkarspelen

ROOBOL
Willem Wouda, bestuurder
w.wouda@roobol.frl
06 4105 4120
www.roobol.frl

Sociaal-emotionele ontwikkeling centraal in overgang po naar vo

Overgangen in het onderwijs zijn de meest risicovolle momenten voor kinderen. Na de relatief veilige basis- school, wordt er van kinderen op een middelbare school veel meer verwacht. Met name voor kwetsbare kinderen is dat moeilijk en kunnen problemen als tegenvallende schoolresultaten of sociale isolatie voorkomen.

Hoe kunnen we kinderen uit regio Alkmaar tussen 10-14 jaar helpen in de overgang van basisschool naar voort- gezet onderwijs?

Aan de slag: De schoolbesturen van de twee samenwerkingsverbanden Noord-Kennemerland en gemeenten in de regio Alkmaar werken aan een veilige, heldere en overzichtelijke overgang. Een overgang waar de sociaal-economische achtergrond van een leerling geen negatieve invloed heeft. Hiervoor is een netwerkgroep geformeerd met leden uit basis-, voortgezet onderwijs en gemeenten. “We starten in groep 7 met het vaststellen van factoren”, zegt projectleider Bas Warner. “Wat zijn risico’s en hoe kunnen we leerlingen helpen hun potentieel te halen? Uit literatuuronderzoek blijkt dat wanneer kinderen cognitief achterblijven in het vo, het bijspijkeren van academische vaardigheden slechts beperkt helpt. Het ondersteunen van de sociaal-emotionele ontwikkeling helpt juist sterk. Kinderen moeten het gevoel hebben dat ze erbij horen en in balans zijn. We kijken ten eerste naar hun leeromgeving. Wat is nodig om interpersoonlijke vaardigheden als doorzettingsvermogen, zelf- vertrouwen en nieuwsgierigheid te versterken? Ten tweede kijken we hoe basis- schooldocenten een meer waardevrije blik kunnen ontwikkelen in de omgang en het schooladvies van kansarmere kinderen. Ten derde hebben kinderen een veilige thuisbasis nodig. We willen ouders uit lagere sociaal-economische klassen meegeven dat zij grote invloed hebben op de opvoeding en het succes van hun kind.”

Ambitie: Ons doel is om op alle drie de niveaus een interventie te ontwerpen, door te voeren en te onderzoeken wat de impact daarvan is. Met als hoger doel dat kinderen het volste uit zichzelf halen en niet geremd, maar juist ondersteund worden door externe factoren.

Regio: Alkmaar

Netwerkgroep 10-14 Noord-Kennemerland
Bas Warner, projectleider
b.warner@oog.nl
T: 06 3398 8706
www.oog.nl

“Met alleen macht, red je het niet”

Wat gebeurt er thuis en op straat? En hoe komt de straat het klaslokaal binnen? Het Mundus College in Amsterdam-West kampte met onveiligheid op school.

Directeur Dyane Brummelhuis zocht naar oplossingen. “Ik wilde dat docenten vaardiger werden in de omgang met jongeren met een straatcultuur. Met alleen macht red je het niet. Ik vond het antwoord in samenwerking met wetenschapper Iliass El Hadioui. Hij schreef ‘Hoe de straat de school binnendringt’ en ontwikkelde samen met vier andere scholen in de grootstedelijke context de Transformatieve Schoolmethode.”

Aan de slag: Het Mundus College startte vier jaar geleden met het volgen van drie masterclasses van El Hadioui. “Leraren zijn vaak sterk qua didactiek en vakkennis, maar hebben nog winst te behalen op sociaalpsychologisch vlak. Onze school telt bij- voorbeeld 59 nationaliteiten, dat vraagt om een speciale aanpak.” De masterclasses gaven inzicht, maar Brummelhuis wilde meer. “Daarom zijn we deze zomer samen met basisschool El Kadisha en mbo-college West een professionaliseringsslag binnen de Leergemeenschap Slotervaart gestart. De VU onderzoekt welke interventies leiden tot ander gedrag. Hoe kunnen kinderen hun sociaaleconomische status overstijgen? Vervolgens kun je dit vertalen naar competenties in lerarenopleidingen.”

Ambitie: Dankzij de subsidie van de Gelijke Kansen Alliantie starten basisschool El Kadisha en twee teams van het Mundus College met de training Transformatieve Schoolmethode. Daarnaast wordt het geld ingezet voor kennisdeling. Brummelhuis vindt het belangrijk dat iedereen binnen haar school dezelfde regels hanteert.

“Je moet helder zijn in wat je tolereert. Doe je dat niet, dan ben je zó twintig minuten van je lestijd kwijt bij een incident. Je ziet al dat er minder incidenten zijn. Uiteindelijk moet het tot minder uitval en hogere resultaten leiden.”

Regio: Amsterdam

Mundus College
Dyane Brummelhuis, directeur
d.brummelhuis@mundus.espritscholen.nl
T: 020 5854 841
www.mundusespritscholen.nl

2GetThere is kweekvijver voor jongeren én coaches

Jongeren van 16 tot en met 26 jaar die thuiszitten of dat dreigen te doen zijn vaak lastig te bereiken. Hoe komt het dat ongeveer vijftig procent van de jongeren zich- zelf aanmeldt bij 2GetThere? "Bij ons staan de jongeren centraal. Wij bieden hen de ruimte en steun om zélf hun eigen problemen te onderzoeken en oplossingen te vin- den. Daarbij worden ze begeleid door andere jongeren, ervaringsdeskundigen met een zeer diverse achtergrond, die hun taal spreken en ondertussen zelf ook leren van het traject."

Aan de slag: Op verzoek van de gemeente Arnhem startte Susanne ten Doesschate- Boekelman eind 2009 met 2GetThere. Ze noemt deze kweekvijver voor jong talent trots 'haar levenswerk'. "Jongeren en hun coaches ontwikkelen zich persoonlijk en professioneel tijdens een traject dat een maand tot maximaal een jaar duurt. Ze pakken vanuit hun eigen motivatie hun probleem aan, kiezen zelf een coach en spreken elkaar op een zelfgekozen plek. Aan de hand van de hulpvraag en zelfredzaamheid van de jongere gaan we aan de slag. Vaak betekent dit dat een coach samen met de jongere een plan maakt en helpt bij het uitvoeren. Soms gaat iemand mee naar instanties. De coaches worden door ons begeleid via wekelijkse overleggen en intervisies."

Ambitie: In 2014 riep de International Labour Organisation (ILO) 2GetThere uit tot één van de drie best practices van de wereld op het gebied van bestrijding van jeugdwerkloosheid en innovatie. "Op jaarbasis helpen we nu zo'n honderden jonge- ren uit de gemeenten Arnhem, Renkum, Emmen, Coevorden en Borger-Odoorn. Met behulp van de subsidie van de Gelijke Kansen Alliantie starten we met het opzetten van een 2GetThere-project in Apeldoorn. Ook andere gemeenten tonen interesse. Mijn ambitie? Dat straks iedere stad in Nederland een 2GetThere heeft."

Regio's: Gelderland, Achterhoek, Zuid-Oost Drenthe

2GetThere
Susanne ten Doesschate-Boekelman, projectmanager
susanne@2gettherecoaching.nl
T: 06 2158 6596
www.2gettherecoaching.nl

ACT: lerend onderwijs middenin de maatschappij

"We willen allemaal dat kinderen uitgroeien tot gelukkige, succesvolle en vaardige volwassenen. Het huidige onderwijs werkt voor een deel van de kinderen niet. Het systeem past niet bij hoe ze leren, waardoor zij geen echte kans krijgen om zich te ontwikkelen.

We moeten beseffen dat het systeem een door onszelf bedachte werkwijze is die we kunnen aanpassen. Met de Academy for Community and Talent (ACT) willen we onderzoeken hoe."

Aan de slag: ACT is een onderwijs-innovatielab zonder grenzen, maar mét structuur, dat invloed heeft op de maatschappij, en uitgaat van de talenten van jongeren. Onderwijsmaker en aanjager Hanno Ambaum: "Het is lerend onderwijs, want alle partijen zijn er om zich te ontwikkelen: docent, student en betrokken partners. Per september starten zestig leerlingen van vo tot hbo in een Arnhemse wijk met het volgen van onderwijs. Van tevoren bepalen ze met elkaar hun leerdoelen. Alle niveaus door elkaar, want in diversiteit is niemand afwijkend. Bij ACT mag iedereen excelleren in hun talenten. Het onderwijs is concreet. Wat kunnen we betekenen voor de wijk? Zo zijn de jongeren zinvol bezig. Docenten nemen wat ze leren mee naar hun eigen scholen. TNO onderzoekt deze aanpak, zodat we straks weten wat werkt en wat niet."

Ambitie: Ambaum heeft een duidelijke toekomstvisie. "Over vijf jaar zijn er ACTS in diverse steden, maar is er vooral een mindshift gemaakt. Onderwijs moet voor 80% om vaardigheden en 20% om kennis gaan. Het is tijd om onszelf en elkaar in dat kader kritische vragen te stellen. Wat zijn noodzakelijke vaardigheden om een plek te verwerven in deze wereld? Ik beweer niet dat ACT hét antwoord is. Dat is er namelijk niet. De maatschappij verandert continu, het onderwijs moet daarin actief meebewegen."

Regio's: Arnhem, Gelderland

ACT
Hanno Ambaum, onderwijsmaker
hanno@deonderwijsmaker.nl
T: 06 4866 5006
www.deonderwijsmaker.nl

Onderwijsambassadeurs vormen link en tolk tussen ouders en school

Een brief van de gemeenteraad over gelijke kansen en een vraag tijdens de raadsvergadering over een onderwijsambassadeur vormden de aanleiding. Wat doet Bergen op Zoom aan gelijke kansen en hoe kan een onderwijsambassadeur daaraan bijdragen?

Een gesprek met wethouder Yvonne Kammeier en Jeanet Pijfers bracht de bal aan het rollen. Jürgen Stoop is senior beleidsadviseur Onderwijs bij de gemeente Bergen op Zoom: "Een stagiair vond een mooi voorbeeld- project in het Belgische Oostende: Ouders zonder grenzen. Hierbij vormen vrijwillige ambassadeurs de link en tolk tussen ouders met een niet-Westerse achtergrond en docenten."

Aan de slag: Wat wordt er verwacht van basisschoolkinderen? Hoe kunnen ouders hun kinderen helpen tijdens de schoolcarrière en bij het maken van een keuze voor een middelbare school? En wat is daarin de rol van Jeugdzorg? "Niet voor elke ouder zijn de antwoorden op deze vragen vanzelfsprekend. Bergen op Zoom telt zeven

VVE-scholen met een groot aantal kinderen met een niet-Westerse achtergrond. Al deze basisscholen doen mee.

Vrijwillige ouders volgen een aantal sessies over school en maatschappij. Zij leggen de informatie vervolgens in hun eigen taal uit aan andere ouders. Zo nodig vragen wij hen ook om te tolken tijdens oudergesprekken. Daarnaast promoten de ambassadeurs mogelijkheden om de Nederlandse taal te leren. Ons doel is de drempel van de school te verlagen, in gesprek te komen met de ouders en bijvoorbeeld extra begeleidings- mogelijkheden onder de aandacht te brengen."

Ambitie: Bergen op Zoom staat nog aan de start van het project. "We willen het borgen binnen de scholen. Dat is ons voorbeeld in Oostende ook gelukt. Daar zie je dat het een continu proces is aangezien er steeds nieuwe ambassadeurs en onderwerpen bijkomen. We hopen het op termijn dus een permanente plek op de begroting te geven."

Regio: Bergen op Zoom

Gemeente Bergen op Zoom
Jürgen Stoop, Sr. Beleidsadviseur Onderwijs
j.w.p.stoop@bergenopzoom.nl
T: 06 5128 4673
www.bergenozoom.nl

Taalklassen voor ouders om betrokkenheid te vergroten

Hoe vergroot je ouderbetrokkenheid op een basisschool met veel leerlingen met een niet-Westerse achtergrond? Ria Keijzers van de Bredase John F. Kennedyschool pakt het verrassend aan:

"Toen ik ouders aansprak om vrijwilliger te worden in de schoolbibliotheek, werd ik wakker geschud: ze beheer- sen vaak het Nederlands niet goed én zijn laaggeletterd of soms analfabeet. Ik besefte dat ik de kinderen alleen kon helpen als ik hun ouders hielp."

Aan de slag: "Kinderen hebben stimulans en ondersteuning nodig bij de ontwikkeling van hun taal", legt Keijzers uit. "Want taalbeheersing is essentieel om kinderen een goede kans te geven in het onderwijs en het leven. De kinderen op onze school onder- steunden juist hun ouders." Met goedkeuring van de directeur startte Keijzers een middag taalles voor ouders en volgde ze de opleiding NT2. Dankzij subsidie van de gemeente Breda startte ze in 2014 met lesgeven aan inmiddels negentig ouders en hielp ze twee basisscholen in de omgeving met het opstarten van eenzelfde aanpak. "De opbrengst is groot: ouders leren de taal en krijgen meer zelfvertrouwen. Ze maken huiswerk samen met hun kinderen en voor de school is het gemakkelijker om vrijwilligers te vinden."

Ambitie: "Dankzij de subsidie van de Gelijke Kansen Alliantie ga ik de taallessen bij nog twee andere scholen opzetten in dezelfde structuur als bij de John F. Kennedy- school." Keijzers hoopt in de toekomst een pedagogisch medewerker aan te stellen voor de opvang van kinderen van 0 tot 4 jaar tijdens de taalles. "Momenteel ben ik veel tijd kwijt aan het regelen van vrijwilligers. Bovendien hebben deze kinderen zelf juist baat bij ondersteuning. Zo maken ze op heel jonge leeftijd al meer kennis met de Nederlandse taal."

Regio: Breda

John F. Kennedyschool
Ria Keijzers, teamcoördinator
ria.keijzers@inos.nl
T: 06 1590 1026
www.inos.nl

GSP motiveert kansarme leerling

Capelle aan den IJssel prijkt in de top tien van 'Kinderen een Tel', een onderzoek naar ongelijkheid bij kinderen die opgroeien in armoede. Hoe zorg je ervoor dat kinderen van vaak laagopgeleide ouders met weinig financiële middelen hun eigen potentieel ontwikkelen?

Voor die vraag stond directeur van het IJsselcollege Bram van Welie. "We hopen met ons Goal Setting Programma (GSP) voor vo deze vraag te beantwoorden én de zesjescultuur aan te pakken".

Aan de slag: Decaan Steef van de Velde van de Rotterdam School of Management (RSM) wees Van Welie op het programma dat daar door alle eerstejaars wordt gevolgd. "Daar blijkt de uitval lager, zeker bij jongens met een migratieachtergrond. We vertalen nu de aanpak, opgesteld door professor Michaéla Schippers, naar onze doelgroep. GSP bestaat uit drie onderdelen. Ten eerste omschrijven leerlingen hun ideale toekomst én de toekomst die ze willen vermijden. Vervolgens werken ze hun plannen uit in specifieke doelen inclusief obstakels en mogelijke oplossingen. Daarna gaan ze met één doel op de foto. Die foto's hangen straks door de hele school. Zo straal je collectieve ambitie uit. Bovendien voegen we in ons programma een onderdeel toe dat we lenen uit het lob-programma. We willen coaches uit het bedrijfs- leven koppelen aan de jongeren om hen te helpen bij het bereiken van hun doelen."

Ambitie: Het programma start in september 2018. "We verwachten dat het voor alle leerlingen positief werkt, maar het meeste voor de kansarmere leerlingen. We starten samen met drie andere scholen: het Fioretti College in Lisse en Hillegom en het Segbroek College in Den Haag. Over vijf jaar hoop ik dat we kunnen aantonen dat GSP werkt, dat andere scholen het overnemen én dat het wordt opgenomen in lob-methodes."

Regio: Capelle aan den IJssel

IJsselcollege
Bram van Welie, directeur
b.vanwelie@ijsselcollege.nl
T: 06 1438 7157
www.ijsselcollege.nl

Platform Urban Education 070 schakelt tussen culturen in de klas

Hoe zorg je ervoor dat jongeren in een grootstedelijke context de kans krijgen om hun talenten te ontwikkelen binnen het onderwijs? Jeroen Bos, rector van het Rijswijks Lyceum & Van Vredenburch College (Stichting VO Haaglanden), startte anderhalf jaar geleden een professionaliseringstraject op zijn scholen. "Alleen al de bewustwording van docenten dat een leerling zich in drie verschillende culturen bevindt, helpt."

Aan de slag: Veel jongeren moeten leren schakelen tussen de traditionele thuis- cultuur, de cultuur op straat en die op school. Dat blijkt uit onderzoek van Iliass El Hadioui, wetenschappelijk docent aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, en is te zien in Rijswijk. "Via interventies van coaches, collega-docenten in de klas, en het bespreken van ervaringen, leren docenten en schoolleiding problemen te herkennen en ermee om te gaan. Belangrijk daarbij is dat we één duidelijke lijn trekken in hoe we willen dat leerlingen zich gedragen. Bovendien herkennen docenten steeds beter de zogenaamde tipping points: momenten waarop de straatcultuur de klas binnen dreigt te komen."

Gedurende het traject besefte Bos dat hij niet de enige in de regio is met deze uit- daging. Daarom zette hij met het Edith Stein College, het Segbroek College en twee basisscholen van 'De Haagse Scholen' het Platform Urban Education 070 op. Doel hiervan is om kennis, ervaringen en inzichten te delen en (gezamenlijke) werkwijzen te ontwikkelen. Het platform ontvangt hiervoor subsidie van de Gelijke Kansen Alliantie. "Met onze ervaring en resultaten kan ik hen op weg helpen."

Ambitie: Bos wil de schoolcultuur en het pedagogisch klimaat verder verbeteren. "Ruim twee jaar geleden scoorden we laag op deze punten in een tevredenheids- onderzoek onder leerlingen, ouders en docenten. Inmiddels is een duidelijke verbetering te zien, en we zijn nog maar pas begonnen. We delen onze bevindingen graag met andere scholen, zodat zij er ook hun voordeel mee kunnen doen."

Regio: Den Haag

Organisatie
Jeroen Bos, rector
bsj@rijswijkslyceum.nl
T: 070 3364 990
www.rijswijkslyceum.nl

Dordrecht werkt verder aan taalvaardigheid ouders

Het Onderwijsachterstandenbeleid voor kinderen van 0-12 jaar prijkt al sinds 2004 hoog op de agenda van de regio Dordrecht. In de afgelopen jaren is er veel gerealiseerd met onder meer incidentele middelen uit het Bestuursakkoord, denk bijvoorbeeld aan het effectief benutten van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en het inrichten van extra leertijd voor jonge kinderen. Dordrecht werkt aan het terugdringen van laaggeletterdheid onder ouders en het bevorderen van ouderbetrokkenheid.

Aan de slag: "Elk kind heeft thuis een stimulerende taalomgeving nodig om vol- doende te ontwikkelen", weet Monique de Bos, beleidsmedewerker Onderwijsachterstandsbeleid. "We vullen onze bestaande aanpak aan met behulp van Taalkamers. Op vier basisscholen krijgen anderstalige ouders in de Taalkamer twee uur les in taal. Teksten van de school, bijvoorbeeld de nieuwsbrief en de rapporten, staan centraal. Hoe lees je die en hoe stap je met zelfvertrouwen op de leerkracht af? Thuis met kinderen aan de slag gaan is ook een belangrijk thema. Via de Voorleesexpress leren ouders bovendien hoe en waarom zij thuis (digitale) prentenboeken kunnen gebruiken. Ook heeft onze VVE-partner Careyn GGZ een team van zes consultenten die bij elkaar dertien talen spreken. Zij kunnen zonder taalbarrière informatie over VVE en zaken als Sociale wijkteams geven." Ook voor de overgang van primair naar voortgezet onderwijs is aandacht. "Omdat ouders cruciaal zijn in het benutten van kansen voor kinderen organiseert de gemeente, samen met ouders en professionals uit het vo in november een stedelijke bijeenkomst rond 'Ouders en onderwijs samen'."

Ambitie: De ambities van Dordrecht zijn groot. "Het is de vraag of wij ze waar kunnen maken nu de structurele subsidiestroom onder druk staat. We hopen dat we onze middelen kunnen behouden en daarmee de bestaande infrastructuur. Het zou zonde zijn wanneer we via de Gelijke Kansen Alliantie onze werkwijze verder verbeteren, om er vervolgens op te moeten bezuinigen."

Regio: Dordrecht

Gemeente Dordrecht
Monique de Bos, beleidsmedewerker onderwijsachterstandsbeleid
mm.de.bos@dordrecht.nl
T: 078 632 1616

Ambities versterken in de Eemsdelta

De Eemsdelta kampt met krimp. Talentvolle jongeren verlaten de regio en bij de bevolking die overblijft is er regelmatig sprake van sociaaleconomische en culturele uitdagingen. Bestuurder Eemsdeltacollege Hans van der Molen: "Soms zijn meerdere generaties werkloos binnen één familie. Een deel van onze leerlingen krijgt mee dat 'een uitkering ook een salaris is'. Hoe motiveer je hen om de handen uit de mouwen te steken? Dat proberen we gezamenlijk op te pakken binnen de regio."

Aan de slag: Twee grote schoolbesturen binnen het primair onderwijs, drie besturen vanuit voortgezet onderwijs plus ROC's met leerlingen uit de regio steken de koppen bij elkaar. Ze zetten vier lijnen uit, waarbij ze mede gebruik maken van de Economic Board Groningen die economische activiteit binnen het bevingsgebied stimuleert. "Ten eerste is er aandacht voor ICT. We zijn al gestart met het scholen van onze leerlingen én docenten op dit gebied. Ten tweede gaan we werken aan het ontwikkelen van een ondernemersgeest bij leerlingen. Ten derde willen we basisschoolleerlingen kennis laten maken met diverse beroepen. Zo starten we de loopbaanbegeleiding al op jonge leeftijd, krijgen ze een beter beeld van beroepen en zien ze meteen goede voorbeelden van mensen die enthousiast zijn over hun werk. Ten vierde willen we de ambitiecultuur versterken. Zo organiseerden we bijvoorbeeld ambitiegesprekken met ouders en leerlingen op scholen. Wat wil een leerling bereiken en hoe kan de school daarbij ondersteunen?"

Ambitie: De Eemsdelta wil de economische zelfstandigheid van een groep vergroten én ervoor zorgen dat het aantal potentiële, goede medewerkers voor lokale bedrijven groeit. "Een deel van onze plannen staat nog in de kinderschoenen, op bepaalde gebieden lopen al pilots en met sommige dingen zijn we al echt van start. Het is een meerjarenplan, omdat onze ambities groot zijn."

Regio Eemsdelta: Delfzijl, Appingendam, Eemsmond, Loppersum

Eemsdeltacollege
Hans van der Molen, bestuurder
h.vandermolen@eemsdeltacollege.nl
T: (0596) 693 693
www.eemsdeltacollege.nl

Ouders verleiden om meer betrokken te raken

"Ik ben ervan overtuigd dat een rijke inclusieve omgeving kinderen helpt om een optimale wereldburger te worden", vertelt Berdi de Jonge, directeur van basisschool voor inclusief onderwijs De Korenaar. Met het project 'Korenaar-Ik doe mee' wil zij ouders en verzorgers verleiden om meer betrokken te raken bij de school, en meteen de kinderen in contact te brengen met diverse activiteiten op het gebied van sport, cultuur en taal.

Aan de slag: De Korenaar werkt hierin samen met diverse lokale partijen. De Jonge: "Tegelijkertijd is ons eigen team sterk betrokken, want alleen dan wordt het project gedragen en gepromoot richting ouders en verzorgers. We werken binnen vier lijnen: muziek, drama en toneel, taal en koken (waarin we taalontwikkeling koppelen aan cultuur), sport, en een overkoepelende lijn. Daarin werken we aan het neerzetten en promoten van het totale project. Zo organiseren we bijvoorbeeld een kick-off in mei. Die valt samen met de start van de nieuwbouw van onze nieuwe school. Momenteel werken we op twee locaties in twee diverse buurten, gelegen op anderhalve kilometer van elkaar. Tijdens de kick-off zijn ouders en kinderen van harte welkom om hun strippenkaart te vullen. Dat doen ze door samen deel te nemen aan leuke activiteiten, een presentatie van het project bij te wonen én door de vragenlijsten van onderzoek- ster Jana Vyrastekova van de Radboud Universiteit in te vullen. Jana onderzoekt de voortgang en het succes van het project."

Ambitie: Vyrastekova is enthousiast over de Korenaar, dat recent het predicaat 'excellente school' ontving vanwege haar inclusieve aanpak. Liever zou zij meer scholen betrekken bij haar onderzoek naar of de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen verbetert wanneer je de ouderbetrokkenheid vergroot. Vyrastekova vindt het belangrijk dat interventies niet alleen worden uitgevoerd, maar standaard zorgvuldig worden geëvalueerd. "We moeten kinderen gelijke kansen bieden, maar hierin wel de juiste financiële keuzes maken."

Regio: Eindhoven

Radboud Universiteit
Jana Vyrastekova, onderzoeker
j.vyrastekova@fm.ru.nl
T: 06 5586 3483

Project 5x50 leren, ontdekken en kansrijk opgroeien in Groningen

Hoe verklein je de overstap van het basis- naar het voortgezet onderwijs, voor leerlingen én ouders? Hoe zorg je dat jongeren na school niet op straat gaan hangen maar juist binnen de schoolmuren aan de slag gaan met sport, muziek, techniek en theater? Openbaar Onderwijsgroep Groningen (O2G2) pakt het aan binnen het project 5x50: leren, ontdekken en kansrijk opgroeien.

Aan de slag: Vijf jaar lang, vijftig weken per jaar werkt Openbaar Onderwijsgroep Groningen aan het ondersteunen van de ontwikkeling van kinderen in Hoogkerk en in de Groningse wijken Vinkhuizen, Paddepoel en Selwert. Sjouke Wouda, rector van het Kamerlingh Onnes (Openbaar Onderwijs Groningen): “Onze klaslokalen staan ’s middags na 16.00 uur vaak leeg. Zonde. Daarom bieden we kinderen van groep 6, 7 en 8, en de eerste en tweede klas van het voortgezet onderwijs onder meer een verlengde schooldag. Dit doen we in samenwerking met lokale partners, waaronder het Wij-team en de kinderopvang SKSG.” Maar er is meer: Openbaar Onderwijs Groningen gaat nauw samenwerken met docenten van vijf basisscholen om de loopbaanbegeleiding beter aan te laten sluiten en het schooladvies en de overdracht van leerlingen verder te verbeteren.

“Ook bekijken we hoe we een digitaal platform voor huiswerkbegeleiding kunnen ontwikkelen voor kinderen uit groep 7 en 8. Bovendien willen we starten met het betrekken van ouders bij het onderwijs, waarbij we leerlingen uit de bovenbouw kunnen inzetten als er sprake is van een taalbarrière. Daarnaast willen we een zomerschool opzetten.” Docenten die de interne leergang ‘Onderzoek in de praktijk’ volgen, onderzoeken alle interventies tijdens de looptijd.

Ambitie: Openbaar Onderwijs Groningen heeft ambitieuze plannen die verder reiken dan de subsidie van de Gelijke Kansen Alliantie. “Daarom willen we het eigenaar- schap zo breed mogelijk beleggen. Ook hebben we bewust gekozen voor een gedeeld projectleiderschap: 60% komt vanuit het voortgezet onderwijs, 40% uit het basis- onderwijs. Zo hopen we een duurzaam en gedegen verschil te maken.”

Regio: Groningen

Openbaar Onderwijsgroep Groningen
Sjouke Wouda, rector
info.isk@o2g2.nl
T: 050 3210 520
www.o2g2.nl

“Soms stijgen leerlingen twee uitstroomniveaus”

Hoe bied je extra ondersteuning aan basisschoolleerlingen in de bovenbouw? Margret Mes, beleidsmedewerker onderwijs en bestuurssecretaris van Salomo, Stichting voor Christelijk Primair Onderwijs Zuid Kennemerland, ontdekte in het onderzoek van het CBS Kansrijk Onder- wijsbeleid een Amerikaanse vorm van begeleiden met een sterke leerwinst: High Dosage Tutoring (HDT).

Sinds februari 2018 startten 58 groep 7-leerlingen met een achterstand in rekenen van vijf basisscholen in het Haarlemse Schalkwijk met de ondersteuning. De Universiteit van Amsterdam onderzoekt de resultaten.

Aan de slag: HDT draait om dagelijks een jaar lang een uur begeleiding op het gebied van rekenen. De academisch geschoolde tutor helpt in dat uur twee leerlingen met het verbeteren van hun rekenvaardigheden. Hij houdt de ouders wekelijks op de hoogte. In Amerika werkt het. Mes: “Het blijkt daar een groot effect te hebben op de rekenvaardigheid van de leerlingen, soms stegen de leerlingen wel twee uitstroom- niveaus. Bovendien had het een positieve invloed op het zelfvertrouwen: de leerlingen hebben namelijk succes, soms voor het eerst in hun leven. Ook leren ze nieuwe leerstrategieën aan, waar ze bij andere vakken iets aan hebben. Want ook daar verbeterden hun resultaten. De tutors zijn pas afgestudeerde academici en verbinden zich een jaar lang aan het project, tegen minimumloon. Zij worden gecoacht door Anne Kielman van The Bridge, die contact heeft met SAGA-Innovations vanuit Amerika.”

Ambitie: Ongeveer twintig basisschoolbesturen uit de regio betalen drie jaar lang mee aan dit kostbare project. “Extra mooi is dat het project op slechts vijf basisscholen van drie besturen loopt, en toch betaalt iedereen mee. Ook de gemeente Haarlem geeft een eenmalige subsidie. Het idee is dat de UvA na twee jaar de eerste resultaten kan laten zien. Op basis daarvan besluiten we of we doorgaan. Liefst zetten we de ondersteuning verder voort in het voortgezet onderwijs, omdat we weten dat deze overgang voor de jongeren lastig is.”

Regio: Haarlem

Stichting Salomo
Margret Mes, bestuurssecretaris
margret.mes@salomoscholen.nl
T: 06 4453 2647
www.salomoscholen.nl

Scholen ontzorgen en kinderen ondersteunen

In Heerlen groeit een bovengemiddeld aantal kinderen op in armoede, bij vaak lager opgeleide ouders. Hoe help je scholen bij de ondersteuning van deze kinderen? Hoe zorg je ervoor dat kinderen hun eigen capaciteiten zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen? Het antwoord van Heerlense wethouder Jordy Clemens is: samenwerking tussen alle betrokken partners in de gemeente, waaronder educatie, maatschappelijk werk en andere jeugdinstellingen.

Aan de slag: “Met de Gelijk Kansen Alliantie sluiten we aan op al lopende trajecten, waaronder Kansrijk 045”, vertelt Adri Rooijakkers, onderwijsadviseur bij Onderwijsstichting Movare. “Hierin verkenden acht Heerlense basisscholen - afkomstig van Movare, Innovo en hun partners uit de peuteropvang, welzijnsinstellingen en jeugdgezondheidszorg - hoe zij beter kunnen samenwerken in aandachtsbuurten. Twee maatregelen die daaruit voortvloeien pakken we op dankzij de subsidie van de Gelijke Kansen Alliantie. Ten eerste willen we de warme overdracht van peuteropvang naar de basisschool uitbreiden voor kinderen met een ondersteunings- of zorgbehoefte. Ouders bespreken met de jeugdconsulent, jeugdarts, de peuterspeelzaal en de toekomstige school de bijzonderheden van hun kind. De tweede maatregel draait om het uitbreiden van het aantal uren dat de jeugdconsulent op scholen is voor een wekelijks spreekuur en voor groepswerk met kinderen en ouders. Het spreekuur is voor kinderen én voor ouders die vragen hebben over de opvoeding van hun kind of problemen thuis willen bespreken. Zo willen we scholen ontzorgen en kinderen ondersteunen.”

Ambitie: Heerlen start op de acht basisschoollocaties vanuit Kansrijk 045 met de nieuwe aanpak van de warme overdracht. Op vier scholen zijn de jeugdconsulenten extra uren op school. De Universiteit Maastricht doet onderzoek naar de opbrengst van de interventies. Rooijakkers: “Hoe effectief zijn ze? Maken kinderen een betere start? Ontzorgen we scholen zo? De kennis delen we.”

Regio: Heerlen

Stichting Movare
Adri Rooijakkers, onderwijsadviseur
adri.rooijakkers@movare.nl
T: 06 2806 8447
www.movare.nl

“Ieder kind heeft een betekenisvolle ouder nodig”

Een kindvriendelijk Hoogeveen, dat wil de gemeente bereiken met het gelijke-kansenproject. Noodzakelijk, want Hoogeveen scoort momenteel niet hoog als fijne plek om op te groeien in Nederland. “Vaak groeien generaties op in dezelfde omstandigheden: armoede, lage opleiding en weinig perspectief. Het is lastig voor kinderen om hun volledige potentieel te bereiken. Maar juist dat is wat we willen.”

Aan de slag: Aan het woord is Johanna Sellis, Programmamanager Jong Hoogeveen: “Ieder kind heeft een betekenisvolle ouder nodig. Als dat niet één van de eigen ouders is, dan moet het iemand in de omgeving zijn.” Om die reden gaat Hoogeveen tien tussenpersonen (zoals sportcoaches en welzijnswerkers) trainen volgens de methode van Restorative practice, waar ook in Leeds mee gewerkt wordt. Het gaat daarbij om verbindingen leggen en met elkaar in gesprek gaan. Maar ook om het spreken van de juiste positieve taal. Op twee basisscholen in achterstandswijken starten daarnaast twee coaches die dezelfde opleiding volgen. “Dit zijn bij voorkeur mensen uit de eigen school die worden vrijgemaakt voor het begeleiden van kinderen die in hun omgeving niet de juiste kansen krijgen. We willen hun kansen vergoten door hun leefwerelden beter aan elkaar te verbinden. De coaches kijken bij ieder kind wat nodig is.”

Ambitie: Hoogeveen wil een blijvend effect behalen. “Daarom werken we met het train the trainer-concept. Zo verspreidt de kennis van ‘Restorative practice’ zich als een olievlek. Het effect is op korte termijn terug te zien in de hulp en ondersteuning die diverse jongeren krijgen, maar pas écht over achttien jaar. Hopelijk zeggen mensen dan ‘wat goed dat ik in Hoogeveen opgegroeid ben’.”

Regio: Hoogeveen

Gemeente Hoogeveen
Johanna Sellis, programmamanager
j.sellis@dewoldenhoogeveen.nl
T: 06 1177 2319
www.dewoldenhoogeveen.nl

Levensvaardigheden als schoolvak

Zelfbewustzijn, zelfmanagement, sociaal bewustzijn, relatievaardigheden en het maken van verantwoordelijke keuzes. Als je deze vaardigheden in huis hebt, kun je de stap naar volwassenheid maken. Dit bepleit Casel op basis van onderzoek van de World Health Organisation in ontwikkelingslanden.

Maar helaas krijgt niet ieder kind deze vaardigheden vanuit huis mee. Reden voor de gemeente Leiden, Hoge- school Leiden en een aantal regionale basisscholen om deze ongelijkheid aan te pakken.

Aan de slag: "Levensvaardigheden draaien om goed burgerschap en sociaal-emotionele vaardigheden", vertelt Carolien Gravesteijn, lector Ouderschap en Ouderbegeleiding bij Hogeschool Leiden. "Wanneer kinderen hierover beschikken, weten we dat ze beter in hun vel zitten, gemakkelijker leren en met meer plezier naar school gaan. We weten welke vaardigheden belangrijk zijn en we weten ook hoe we die over kunnen brengen op kinderen en ouders. De vraag is nu hoe we samen met scholen een aanbod kunnen vormgeven dat voor iedereen goed werkt. Scholen moeten het omarmen en niet zien als een extra belasting, want dan beklijft het niet. Ouders willen we informeren over welke levensvaardigheden kinderen nodig hebben om met alledaagse en stressvolle situaties om te gaan. Als zij daar behoefte aan hebben, ondersteunen wij hen bij de vraag hóe je deze levensvaardigheden thuis bevordert. We willen dit doen via de scholen. Hoe? Dat moet nog blijken, want niet iedereen spreekt bijvoorbeeld de Nederlandse taal. Momenteel praten we samen met basis- scholen over de inrichting van het project. Als uitgangspunt nemen we een bewezen effectief programma Levensvaardigheden uit het voortgezet onderwijs."

Ambitie: Leiden onderzoekt wat de effecten van het programma zijn. Gravesteijn: "We vergelijken hiervoor de scholen waarop het programma loopt met controle- scholen waar dit niet gebeurt. Het doel is om een programma te ontwikkelen voor groep 1 t/m 8 waar ouders actief bij betrokken zijn. Ik hoop dat Levensvaardigheden op termijn een schoolvak wordt. Dat het net zo belangrijk is als taal en rekenen."

Regio: Leiden

Hogeschool Leiden
Carolien Gravesteijn, lector
gravesteijn.c@hsleiden.nl
T: 06 4813 3882
www.hsleiden.nl

Nieuw onderwijsconcept bij Anna Next VMBO

"De ruim driehonderd leerlingen van het Anna Next VMBO in Nieuwegein hebben allemaal een verhaal", zegt teamleider Onderbouw Anke Hylkema. "Bovendien ont- breekt het vaak aan voldoende begeleiding van thuis, aan geld voor bijles en kunnen ouders niet helpen met huis- werk omdat ze zelf laagopgeleid zijn. Alle kinderen heb- ben het recht om het beste uit zichzelf te halen. Daarom werken wij aan persoonlijk en flexibel onderwijs dat goed aansluit op het mbo of de havo."

Aan de slag: Anna Next VMBO gaat aan de slag met een nieuw onderwijsconcept. "Zo kiezen onze leerlingen komend schooljaar al aan het eind van het eerste jaar een praktijkrichting. Het niveau bepalen we later. Voordeel is dat leerlingen gemotiveerd blijven omdat ze les krijgen in vakken die ze echt interesseren." Ook is de school bezig met pilots in het eerlijker verdelen van de lesuren in de boven- en onderbouw. Daarbij is extra aandacht voor hoe lessen op elkaar aansluiten. Docenten volgen scholing om de veranderingen in aanpak en begeleiding mogelijk te maken. Tenslotte werkt de school aan het versoepelen van de overstap naar het mbo. "Daarom starten we deze zomer met overstapcoaches. Zij bespreken de studie- en schoolkeuze met de leerlingen en blijven hen de eerste maanden volgen en ondersteunen. Zo houden jongeren een vertrouwd gezicht in de massa van het mbo."

Ambitie: Alle vernieuwingen worden gemonitord. In april 2018 start onderwijsadvies- bureau Syntrans met een nulmeting. "We willen weten hoe leerlingen zich voelen op school. Zijn ze gemotiveerd? Die vragenlijst herhalen we jaarlijks. Daarnaast bekijken we het effect van de overstapcoaches. We hopen alle veranderingen succesvol door te voeren, en dat het mogelijk wordt om niet alleen op verschillende niveaus eind- examen te doen, maar daarin ook diploma's te krijgen. Want dat verbetert de door- stroomkansen van leerlingen."

Regio: Nieuwegein

Anna Next VMBO
Anke Hylkema, teamleider Onderbouw
a.hylkema@annavanrijn.nl
T: 06 8365 0031
www.annavanrijn.nl

VVE naar een hoger plan

Hoe kan de Voor- en Vroegschoolse educatie (VVE) in Nijmegen nog beter? En dat graag mét gedegen onder- zoek. De gemeente Nijmegen verstrekte hiervoor een tweejarige subsidie. En ook de Gelijke Kansen Alliantie doet een duit in het zakje. Het resultaat is VVE-plus: een pakket van samenhangende, ambitieuze en wetenschappelijk onderbouwde vernieuwingen om VVE naar een hoger plan te tillen.

Aan de slag: Twee locaties starten met de pilot. Beide bestaan uit een samenwerkende voor- en vroegschool van kinderopvangorganisaties KION en KINOP en het schoolbestuur Conexus. Annemiek Elsing, Beleidsmedewerker Onderwijs Conexus en één van de projectleiders VVE: “We werken twee jaar lang intensief aan vijf innovaties: ‘de kennisgemeenschap en het bevorderen van een sterk professionele leercultuur’; ‘het versterken van de educatieve kwaliteit van pedagogische medewerkers en leerkrachten’; ‘een nieuwe inrichting en uitstraling, gefocust op educatieve kwaliteit’; ‘een andere ouderbenadering’ en ‘een nieuwe aanpak voor ontwikkelingsondersteunend gedrag thuis’. Vinci, een landelijke organisatie betrokken bij Top VVE, stuurt de diverse ontwikkelingen aan. Een aantal innovaties is van start. De professionalisering van pedagogisch medewerkers en leerkrachten is begonnen. Het plan voor de nieuwe inrichting, dat is uitgedacht met een omgevingspsycholoog, ligt er. En er zijn ouderavonden gehouden. Ouders gaan aan de slag met digitale prentenboeken van Bereslim, bovendien werken we samen met de Voorleesexpress.”

Ambitie: Het doel is dat de achterstand van doelgroepleerlingen (gemiddeld ge- nomen) in groep 3 is verdwenen. Of dat zo is wordt op de voet gevolgd in onderzoek. Daarvoor legt Nijmegen in samenwerking met Vinci contact met universiteiten. “Wat is bijvoorbeeld het effect van VVE-plus op taalprestaties? Het onderzoek naar de effecten van VVE Plus vinden we belangrijk. Voor onszelf, maar ook voor andere VVE's en scholen.”

Regio: Nijmegen

Conexus
Annemiek Elsing, beleidsmedewerker
annemiek.elsing@conexus.nu
T: 06 1304 7292

Buddy's uit de bovenbouw als rolmodel

Hoe inspireer je jongeren met een sociaal-economische achterstand om hun dromen na te jagen? Basisschool De Zonnewijzer, Scholenstichting Swalm en Roer, middel- bare school BC Broekhin en de gemeente Roermond slaan de handen ineen om deze jongeren betere kansen te bieden. Bijvoorbeeld met huiswerkbegeleiding en een buddyproject op BC Broekhin.

Aan de slag: De Zonnewijzer werkt al jaren aan ouderbetrokkenheid. Hun visie: je werkt sámen met ouders aan het zo goed mogelijk ondersteunen van het kind. De basisschool deelt haar ervaringen met BC Broekhin. De middelbare school selecteert veertig leerlingen voor extra ondersteuning. Samira Ben Brahim is docent Frans en dacht mee over de invulling van het project. "We wilden deze leerlingen helpen in hun persoonlijke ontwikkeling én vakinhoudelijk ondersteunen. Ze maken straks deel uit van een gratis huiswerkklas begeleid door twee docenten. Ook komen er buddy's: leerlingen uit havo en vwo bovenbouw van diverse achtergronden. Zij fungeren als rolmodel. Als docent sta je toch iets verder van een jongere af. Ook willen we ouders meer betrekken bij de school. Het idee is om per periode een activiteit met een inspirerende spreker te organiseren. Denk aan succesvolle sporters of mensen uit het bedrijfsleven. Het gaat er niet om of ze advocaat of timmerman zijn, maar om dat ze hun eigen dromen hebben gerealiseerd. Hoe? Dat leggen ze uit."

Ambitie: BC Broekhin start nog dit schooljaar met het project. "De huiswerkklas loopt tot eind van volgend schooljaar. Momenteel doen leerlingen in profielwerk- stukken onderzoek naar hoe sociaaleconomische zaken schoolprestaties beïnvloeden. Zo betrekken wij hen bij het project. Ook kijken we naar het verder professionaliseren van docenten op dit gebied omdat we een duurzaam resultaat willen. Ons zorgteam gaat aan de slag met de opgeleide leercoaches om de interventies van leerstrategieën te implementeren in onze teams. Het uiteindelijke doel is om jongeren in de onderbouw sterker te maken zodat ze naar een hoger niveau kunnen doorstromen."

Regio: Roermond

BC Broekhin
Samira Ben Brahim, projectleider
s.benbrahim@broekhin.nl
T: 0475 346666
www.broekhin.nl

Diversiteit is overal en niet gebonden aan opleidingsniveau

"Diversiteit is overal en niet gebonden aan een opleidings- niveau. Pedagogische mismatches vinden ook plaats op de havo en het gymnasium, al is de wijze waarop dit ervaren wordt of tot uiting komt wellicht anders. We zien dat kinderen ondanks hun leervermogen toch achterop raken of uitvallen vanwege bagage, achtergrond of 'botsende codes'."

Aan het woord is Dianne Feteris. Zij is als beleidsmedewerker van de Gemeente Rotterdam betrokken bij 'Talent- ontwikkeling door Optimale Match' (TOM) waar het project voor havo- en gymnasiumleerlingen onderdeel van uitmaakt. TOM is mede gebaseerd op het gedachtengoed van de Transformatieve Schoolmethode van Iliass El Hadioui.

Aan de slag: "De methode van de Transformatieve School is in eerste instantie ontwikkeld voor het vmbo, maar wij willen het vertalen naar de havo en het gymnasium", vervolgt Feteris. "Ten eerste gaan we verder met het professionaliseringtraject van docenten. Daarmee zijn het Marnix College en het Libanon Lyceum nu halverwege.

Ten tweede willen we een methodiek ontwikkelen waarbij studenten van de Rotterdamse Erasmus Universiteit als mentor fungeren voor gymnasiumleerlingen. En ten derde willen we de ouderbetrokkenheid versterken en het transformatief handelen verbinden met de wijk. Hoe we dat precies gaan doen, is iets dat ontstaat in creatie met elkaar."

Ambitie: "Onze ambitie is dat de transformatieve gedachte in de haarvaten van Rotterdam komt te zitten. Dat alle docenten, welzijnswerkers of andere professionals die met kinderen werken, zich bewust zijn van een mogelijke pedagogische mis- match en van de positie op verschillende culturele ladders waar kinderen zich op bevinden. We ontwikkelen en werken op basis van de literatuur en hopen een zichtbaar wetenschappelijk effect te bereiken. Maar we willen vooral ook bereiken dat jongeren vol zelfvertrouwen en kracht aan hun toekomst kunnen beginnen."

Regio: Rotterdam

Gemeente Rotterdam
Dianne Feteris, beleidsmedewerker
tj.feteris@rotterdam.nl

“Onderdompelen in taal”

Kinderen uit groep 6,7 en 8 die het denkniveau en de werkhouding hebben om naar de havo of het vwo te gaan, maar daar door een taalachterstand toch moeite mee hebben. Hoe help je hen?

In Schiedam-Oost starten drie basisscholen dit jaar met de Brede School Academie (BSA), dankzij subsidie van de gemeente en de Gelijke Kansen Alliantie.
‘We dompelen ze onder in taal’

Aan de slag: “Het college van de stad heeft extra aandacht voor de bewoners van Schiedam-Oost”, schetst Laurens Steerneman. Hij is programmanager Sociaal Domein bij de gemeente Schiedam. “Binnen het Pact van Oost hebben we in samen- werking met andere partijen een aantal maatregelen opgesteld. Een activiteit voor deze doelgroep is er daar één van.” De BSA geeft twee middagen in de week extra les in woordenschat, begrijpend lezen en kennis van de wereld. Allemaal belangrijke vaardigheden, die nodig zijn voor een succesvolle schoolloopbaan. Ook is er extra aandacht voor kinder- en jeugdliteratuur. “De BSA bestaat al in Utrecht en Zaanstad. Omdat de opzet daar succesvol is, kozen wij voor deze aanpak.”

Ambitie: Dit schooljaar start Schiedam-Oost met drie groepen van vijftien leerlingen, afkomstig van drie basisscholen. “Zij worden geselecteerd op hun leervermogen, motivatie en taalachterstand. Ook is het belangrijk dat de ouders achter de aanpak staan. Als de BSA bij ons succesvol is, verwacht ik dat we verder uitbreiden. Dat kan zijn richting het voortgezet onderwijs, met het aanbieden van extra begeleiding in de brugklas. Het kan ook in de breedte: dat meer basisscholen in de regio ermee aan de slag gaan.”

Regio: Schiedam

Gemeente Schiedam
Laurens Steerneman, programmamanager
l.steerneman@schiedam.nl
T: 010 2191 457

Kinderen helpen hun toekomstdroom te ontdekken

Wat zijn je toekomstdromen? Dat is een lastige vraag voor veel kinderen, zeker voor hen die opgroeien in een achterstandssituatie. Zij weten vaak niet wat de mogelijkheden zijn, en waar hun eigen talenten liggen. Ze krijgen dat om wat voor een reden dan ook van huis uit minder mee.

Daarom opende weekendschool Petje af in november een nieuwe locatie in Sittard-Geleen en Schinnen, waar het zelfvertrouwen van kinderen actief wordt bevorderd.

Aan de slag: Weekendschool 'Petje af' wil het talent en het zelfvertrouwen van kinderen tussen de 10 en 14 jaar helpen ontwikkelen en hun wereld vergroten.

"De plek van je wieg moet niet je toekomst bepalen", vindt voorzitter van het bestuur Ilse Wiertz-Hamers. "De weekendschool werkt met zeven blokken van in totaal dertig zondagen per jaar, inclusief een afsluitende activiteit en een jaarafsluiting. Elk blok telt vier lessen met steeds dezelfde opzet. Eerst een inkijkje in een beroepsgroep door een les van een gastdocent, bijvoorbeeld een huisarts. Vervolgens bezoeken we de werkplek van deze gastdocent. Zo laten we onder meer zien dat er nog veel meer beroepen mogelijk zijn binnen een beroepsgroep, zoals assistente of baliemedewerker. De derde les geven de kinderen op hun eigen manier een presentatie over wat ze geleerd hebben aan ouders, van PowerPoint tot toneelstukje. En tenslotte bezoeken we bijvoorbeeld een theater, museum of sportclub."

Ambitie: "We willen de kinderen helpen om hun toekomstdroom te ontdekken en hun leefwereld te vergroten. Op die manier hebben ze een doel voor ogen waar ze naartoe kunnen leven. Maar Petje af gaat verder. Je ziet het zelfvertrouwen en de sociale vaardigheden van kinderen groeien. Ze komen opeens zelf met ideeën en raken enthousiast. Het doel is om eerst een tweede groep op dezelfde locatie te starten. Op termijn willen we dat Petje af in de hele regio actief is."

Regio's: Sittard-Geleen, Schinnen

Petje Af
Ilse Wiertz-Hamers, voorzitter
i.wiertz-hamers@kindante.nl
T: 06 2880 2588
www.petjeaf.nl

Tilburgse basisscholen werken gezamenlijk binnen één visie

Tilburgse basisscholen hebben een duidelijke visie op het ontwikkelen van gelijke kansen voor kinderen. De acht schoolbesturen bundelden daarom hun krachten binnen stichting T-Primair. Directeur Pieter Jansen: "Zo geven we niet alleen een duidelijk politiek signaal over hoe wij vinden dat we gelijke kansen moeten aan- pakken, maar zijn we ook een goede samenwerkings- partner voor lokale instellingen en initiatieven."

Aan de slag: Uit cijfers blijkt dat in Tilburg sprake is van een niet te verwaarlozen groep kinderen die opgroeit in armoede, werkloosheid en laaggeletterdheid van ouders. "De problematiek verschilt per wijk. Op basis van een wijkanalyse kijken we welke ondersteuning nodig is. Daarbij maken we gebruik van bestaande en nieuwe activiteiten. We werken langs drie lijnen. Ten eerste het versterken van de samenwerking tussen kinderopvang en basisscholen, zo is het bijvoorbeeld mogelijk om taalachterstand vroeg te signaleren. Ten tweede werken we aan brede talentontwikkeling. We laten alle kinderen bewust kennismaken met cultuur, sport, natuur en milieu-educatie en wetenschap en techniek. Dat doen we op school maar ook op andere plekken in de stad zoals in het Ontdekstation 013 of tijdens de zomerscholen die we in vakantieperiodes aanbieden. Ten derde werken we aan een verbeterde doorstroom naar het voortgezet onderwijs. We zijn bijvoorbeeld gestart met het uitwisselen van leerkrachten uit de onderbouw van het voortgezet onderwijs met de bovenbouw van het primair onderwijs."

Ambitie: "We willen van een meetbaar naar een merkbaar resultaat gaan", vervolgt Jansen. "Dat ouders, kinderen en leerkrachten voelen dat het beter gaat. En dat er sprake is van structurele voorzieningen om de gelijke kansen van kinderen te versterken. We hebben een goed werkend leerlingvolgsysteem naar het voortgezet onderwijs en daar kunnen we feitelijk zien hoe het met de leerlingen gaat. Zien we bijvoorbeeld dat een school minder goed adviseert, dan gaan we daarmee aan de slag."

Regio: Tilburg

Stichting T-Primair
Pieter Jansen, directeur
pieter.jansen@tprimair.nl
T: 06 2221 6455

“Consequent hoge verwachtingen van álle kinderen”

Kinderen met dezelfde talenten hebben recht op gelijke kansen. Maar hoe realiseer je dat? Venray pakt het onder- werp aan via een netwerk van ambassadeurs Onderwijs- kansen Venray (OKay).

Centraal staan de taalstimulering op school en thuis, plus de vraag hoe professionals in de kinderopvang, het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs consequent hoge verwachtingen hebben en houden van álle kinderen. En hoe kan Venray ‘omdenken’ gebruiken om de samenwerking en communicatie met ouders te verbeteren?

Aan de slag: “OKay vraagt vooral om een cultuuromslag”, zegt Yvet Arts, beleidsadviseur Maatschappelijke Ontwikkeling Gemeente Venray. “Daarvoor zijn allereerst ambassadeurs nodig. We starten met bijeenkomsten voor betrokken professionals uit kinderopvang en onderwijs over onderwijskansen, omdenken en ouderbetrokkenheid. Zij vormen lerende netwerken, waarbinnen we interventies uitvoeren.

We zoeken naar de realistische kansen binnen het huidige beleid. Denk bijvoorbeeld aan de Voor- en Vroegschoolse Educatie-programma’s bij kinderopvangorganisaties. Hoe kan je aanbod voor laagtaalvaardige ouders betrekken bij de zestien uur opvang voor alle kinderen? Een andere vraag: hoe houd je ouders tijdens en na de middenbouw van het basisonderwijs ‘erbij’? Vaak voeren scholen na een tijdje alleen nog oudergesprekken met ouders van kinderen die extra aandacht nodig hebben. Onbewust geef je hiermee een signaal af: we communiceren alleen over problemen. Hoe kan dat anders; hoe kunnen we talentmanagement echt vormgeven?”

Ambitie: Bij OKay zijn voorschoolse voorzieningen, drie basisschoolbesturen, twee speciaal onderwijsinstellingen, één brede vo-school en één mbo-instelling betrokken. “Bovendien doet de Radboud Universiteit onderzoek naar de effecten van Okay in 2018 en 2019. Voor duurzame resultaten moeten we ook op de langere termijn de effecten meten. De focus ligt op het creëren van positieve ervaringen bij de mensen op de werkvloer. Het doel is om kleine successen te behalen die vervolgens een sneeuwbaleffect veroorzaken. Groot denken, klein doen, dat is ons motto.”

Regio: Venray

Gemeente Venray / Okay
Yvet Arts, beleidsadviseur
yvet.arts@venray.nl
T: 06 5354 7091

Taalslag: hoe geef je het beste taalles aan anderstaligen?

Laaggeletterdheid staat al langer in de aandacht. In West-Friesland werd de noodzaak om met het onderwerp aan de slag te gaan groot toen een flinke stroom Syrische en Eritrese vluchtelingen zich in de regio vestigde. Hoe zorg je dat deze mensen -jongeren én volwassenen- snel, goed en efficiënt de Nederlandse (beroeps-)taal leren? Dat onderzoekt en doet de regio binnen het project Taalslag.

Aan de slag: “Taal staat aan de basis van communicatie”, legt Marcel Deen, directeur HGO Hoorn uit. Hij begeleidde de subsidieaanvraag. “Taal opent deuren naar gesprekken, werk en opleiding. Dat is belangrijk voor iedereen, maar zeker voor vluchtelingen met vaak traumatische ervaringen. Het is zaak om zo snel mogelijk te starten met de juiste taallessen, wanneer de motivatie hoog is.” Maar hoe organiseer je dat? De groep is zeer gemêleerd; qua leeftijd, opleidingsniveau, achtergrond en kennis van vreemde talen. “Taalslag biedt potentiële mbo-studenten een vaktaaltraject waarbij ze extra taalsteun krijgen en vaardigheden aanleren die nodig zijn om in te kunnen stromen naar een mbo-opleiding. We laten mensen nu starten in het reguliere onderwijs met support. Ondertussen bekijken we lopende projecten bij buren en andere regio’s. Met die ideeën werken we de komende drie jaar aan Taalslag. Welke interventies zijn nodig? Hoe richten we het in? Een onderzoeksbureau kijkt naar wat werkt en wat niet.”

Ambitie: Zeven gemeentes, mbo-instelling het Horizon College, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs uit de regio zijn betrokken bij Taalslag. “We staan nu aan het begin van het traject en zijn bezig met de organisatie van de startbijeenkomst. Het doel is dat we over drie jaar weten we hoe we taalonderwijs aan anderstaligen beter, sneller en gerichter kunnen uitvoeren.”

Regio: West-Friesland

HGO Hoorn
Marcel Deen, directeur
mdeen@hetgroteoost.nl
T: 06 5209 3234

Kinderen hun droom helpen ontdekken

Koos Pot bezocht een jaar geleden met een groepje leerlingen van de Weekendschool een kraanbedrijf in Franeker. "Een jongen riep enthousiast dat dit was wat hij wilde: werken met hijskranen. Op zo'n moment zie je dat het vlammetje in een kind wordt aangewakkerd. En daar draait het om bij de Weekendschool: ontdekken wat je droom is en er vervolgens voor gaan."

Aan de slag: Vijf jaar geleden richtte Pot de Weekendschool in Leeuwarden op, twee jaar geleden deed ze hetzelfde in Franeker. Nu is het de beurt aan Súdwest-Fryslân. Na de zomer openen de deuren. "Deze relatief grote gemeente heeft aardig wat kinderen tussen de 10 en 14 jaar die wel een steuntje in de rug kunnen gebruiken."

De Weekendschool wil de kinderen een brede blik op de wereld geven. "We laten zien dat er veel mogelijk is. Bijvoorbeeld dat je als vrouw burgemeester kunt worden. En wie beter dan een écht rolmodel kan je vertellen wat een timmerman of rechter doet?" De brede blik op de wereld gaat nog verder. "We willen kinderen leren om zelf na te denken en zich bewust te zijn van hun gedachten. Daarom doen we een vooroordelenspel waarbij je op basis van foto's moet zeggen wie er bijvoorbeeld homo of arm is. Of er komt iemand langs die doof is en uitlegt hoe het is om te leven in een horende wereld."

Ambitie: Pot wil in elke strategische stad in Friesland een Weekendschool vestigen. "Het liefst zou ik de aanpak van de Weekendschool laten opnemen in het reguliere onderwijs, want ik denk dat ieder kind er profijt van heeft. Voor nu concentreer ik me op de doelgroep. Ik wil dat zij voelen dat de wereld aan hun voeten ligt."

Regio: Súdwest-Fryslân

De Weekendschool
Fried Didden
fried.didden@gmail.com
T: 06 5875 2900

Ondernemersgevoel aanwakkeren en talenten ontwikkelen

Zelf een band plakken, wie leert het nog op een druilerige zondag in de schuur van zijn vader? Het zijn juist dit soort situaties waar Zwolle jongeren mee wil laten kennismaken. Maar het project 100 talenten is meer: "We willen jongeren in aanraking brengen met sport, theater, boeken en muziek, en tegelijkertijd hun ondernemersgevoel aanwakkeren."

Aan de slag: Aan het woord is Linda Morssinkhof, directeur primair onderwijs bij Openbaar Onderwijs Zwolle en Regio (OOZ). "100 talenten beoogt een holistische benadering van talentontwikkeling voor kinderen van 4 tot 12 jaar. Hoe ontwikkelen kinderen zich tot een gelukkig en zelfredzaam persoon en hoe vinden ze de vervolg- studie en het beroep dat bij hen past? Daarom laten we ze kennismaken met muziek en sport. Het draait niet om succes, maar om optimale ontwikkeling én dat ze er iets van leren." Tegelijkertijd wil 100 talenten in de aanpak de ondernemersgeest van kinderen stimuleren. "Wil je leren hoe je een band plakt of viool speelt? Mooi! Wie zou je kunnen helpen?" OOZ vroeg de subsidie van de Gelijke Kansen Alliantie samen met Hogeschool Windesheim aan. "Zij willen hun Pabo- en 'Teachers College'-studenten leren om de docent meer als coach te zien, talentontwikkeling is daarin leidend. Dankzij de inzet van studenten, zijn er straks veel 'handjes' om te helpen met het project. Ook studenten van de mbo-opleiding tot pedagogisch medewerker zijn betrokken. Dat past in onze visie van Integrale Kind Centra."

Ambitie: "We starten met twee pilots op het gebied van talentontwikkeling en levensechte situaties", vervolgt Morssinkhof. "Zo laten we kinderen bijvoorbeeld onder schooltijd kennismaken met muziekinstrumenten, die ze vervolgens ook op de BSO terugzien. 100 talenten staat nog in de kinderschoenen, maar ons doel is om een format te ontwikkelen waar andere scholen ook mee aan de slag kunnen. Of dat nou basisonderwijs of voortgezet onderwijs is. "

Regio: Zwolle

OOZ / 100 Talenten
Linda Morssinkhof, directeur
l.morssinkhof@ooz.nl
T: 06 2183 3999
www.ooz.nl